ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστική • ενημέρωση

Η Αριστερά στην εξέγερση του ’73, η άνθιση του επαναστατικού ρεύματος και οι προκλήσεις του σήμερα

Σημαντικό άρθρο των αγωνιστών του κομμουνιστικού κινήματος και του αντιδικτατορικού αγώνα Σήφη Καυκαλά και Άγγελου Χάγιου στο ΠΡΙΝ του Πολυτεχνείου, 50 χρόνια από την εξέγερση του Νοέμβρη

Το Πολυτεχνείο αποτέλεσε αποκορύφωμα μιας αγωνιστικής ωρίμανσης πεντέμισι πέτρινων χρόνων. Παρά την αγωνιστική ενότητα, μέσα στο μαχόμενο κίνημα υπήρξε έντονη διαπάλη ανάμεσα σε δύο τακτικές: Γραμμή συμμαχίας με αστικές αντιχουντικές δυνάμεις με στόχο την αποκατάσταση του κοινοβουλευτισμού ή γραμμή ανατροπής της δικτατορίας με κοινωνικό και πολιτικό μέτωπο σύγκρουσης με τη χούντα και το σύστημα που τη στήριζε; Η εξέλιξη της αντιπαράθεσης και η επίδρασή της τότε και κατοπινά.

Η δυναμική του Πολυτεχνείου

Η δυναμική της εξέγερσης που συγκινεί 50 χρόνια τώρα τον μαχόμενο λαό και τη νεολαία δεν πηγάζει μεταφυσικά από τον «μύθο του Πολυτεχνείου». Ανανεώνεται διαρκώς από το

γεγονός ότι τα μηνύματα αξιοπρέπειας και ελπίδας της εξέγερσης είναι δραματικά επίκαιρα και στην εποχή μας. Με την πράξη και το παράδειγμά του, το αντιδικτατορικό κίνημα δείχνει τον δρόμο σε λαό και νεολαία να μην σκύβουν το κεφάλι στην εξουσία, να σηκώνουν το ανάστημα απέναντι στο καθεστώς του φόβου και του ολοκληρωτισμού.

Το αντιδικτατορικό κίνημα της νεολαίας τόλμησε να τα βάλει με τη χούντα των συνταγματαρχών και όχι μόνο. Τα έβαλε και με το μαύρο αστικό μπλοκ εξουσίας που επίσης σχεδίαζε, αρκετά χρόνια πριν το 1967, κάποια δικτατορία για να αντιμετωπίσει το εργατικό κίνημα σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης και έξαρσης των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων. Η δυναμική του κλόνισε συθέμελα τη στρατιωτική δικτατορία και τα στηρίγματά της στον αντικομμουνιστικό πυρήνα του αστικού κράτους, την αστυνομία, τη δικαστική εξουσία και την κρατική γραφειοκρατία. Με τα συνθήματα «Επανάσταση λαέ» και «Έξω ΗΠΑ-ΝΑΤΟ» αμφισβήτησε και απείλησε το αστικό καθεστώς και τους ιμπεριαλιστές συμμάχους του όσο αυτό δεν είχε συμβεί άλλοτε μετά τον αγώνα της ΕΑΜικής αντίστασης και του ΔΣΕ. Αυτό επιτάχυνε τις διαδικασίες που οδήγησαν στην κατάρρευση της χούντας.

Οι αντιθέσεις των «από πάνω» ενθάρρυναν τις πιο ριζοσπαστικές διαθέσεις για πολιτική και κινηματική κλιμάκωση του αντιδικτατορικού αγώνα. Το Πολυτεχνείο εξέφρασε, με αυθεντικό τρόπο, τις δυνατότητες που τροφοδοτήθηκαν σε μια νέα εποχή εξελίξεων στον καπιταλισμό, την οικονομική κρίση, τις αντιιμπεριαλιστικές επαναστάσεις, τα αντικαπιταλιστικά κινήματα, ενώ είχαν γίνει φανερά τα σημάδια κρίσης του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Στο πλαίσιο αυτό, οι αντιθέσεις και στο αστικό στρατόπεδο της χώρας οξύνονται, κάτω, μάλιστα, από τον φόβο της σημαντικής ανόδου του αντιδικτατορικού-αντιαμερικανικού κινήματος. Ο Παπαδόπουλος προχωρά στην επιχείρηση «φιλελευθεροποίησης» του καθεστώτος, με κυβέρνηση Μαρκεζίνη και το ΚΚΕ εσωτερικού ανακοινώνει ότι θα συμμετέχει στις διαδικασίες της. Στην Ουάσιγκτον ο Κίσινγκερ και στο Παρίσι η γαλλική Προεδρία μιλάνε για «εξελίξεις στην Αθήνα». Ενεργοποιούνται οι «γέφυρες» αστών πολιτικών με τη χούντα για «εθνική κυβέρνηση» από τη Βουλή που διέλυσε η χούντα, με Καραμανλή επικεφαλής. Όλα αυτά επηρεάζονται, στη συνέχεια, από τις εξελίξεις στην Πορτογαλία, όπου στις 25 Απρίλη 1974 η 42χρονη δικτατορία ανατρέπεται από την Επανάσταση των Γαρυφάλλων και στην Ισπανία, όπου η 36χρονη δικτατορία κλονίζεται.

Η στρατηγική της Αριστεράς

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου έφτασε στο ανώτερο δυνατό επίπεδο με το αντιχουντικό δημοκρατικό, αντιιμπεριαλιστικό και αντιαμερικανικό περιεχόμενο της. Ωστόσο, δεν εξελίχτηκε στο επίπεδο της συνολικής ρήξης και ανατροπής της χούντας και μιας

αντικαπιταλιστικής σύγκρουσης με το σύστημα που γεννά χούντες. Δεν μπορούσε, διότι στη στρατηγική της κομμουνιστικής αριστεράς, που είχε σημαντικό ρόλο στο αντιδικτατορικό κίνημα, κυριαρχούσε η ρεφορμιστική λογική αποκατάστασης της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας με εκδημοκρατισμό των κρατικών και πολιτικών θεσμών. Δεν είχε στρατηγική κλιμάκωσης και πολιτικοποίησης των ανερχόμενων τάσεων ανατροπής, γι' αυτό και η αμηχανία της και στην εξέγερση. Δεν είχε, τελικά, πολιτικό σχέδιο ανατροπής της χούντας με μαζικό πολιτικό αγώνα για βαθύτερο ρήγμα και κλονισμό του αστικού καθεστώτος και των συμμάχων του. Χαρακτηριστική ήταν η αδυναμία παρέμβασης στη λαϊκή κινητικότητα, που απαιτούσε με το σύνθημα «δώστε τη χούντα στο λαό» να παρέμβει στη διαδικασία διαδοχής της χούντας. Όπως και στα στρατόπεδα, στον αναβρασμό των φαντάρων και των επιστρατευμένων εφέδρων, λόγω των γεγονότων στην Κύπρο, όταν οι αξιωματικοί τα εγκατέλειπαν πανικόβλητοι.

Η στρατηγική αυτή κυριαρχούσε, από τις δεκαετίες του '50 και του '60 στην ΕΔΑ και το παράνομο ΚΚΕ και αποδείχτηκε καταστροφική για τον λαό και την Αριστερά. Η λογική του «μικρότερου κακού», η πολιτική ουράς στο «δημοκρατικό» Κέντρο του Γ. Παπανδρέου και οι κοινοβουλευτικές αυταπάτες οδήγησαν σε ενσωμάτωση της Αριστεράς στη γραμμή αστικού εκσυγχρονισμού της Ένωσης Κέντρου και, ιδιαίτερα, της «αριστερής» πτέρυγας, του Ανδρέα Παπανδρέου. Αυτή ήταν η βασική αιτία για την έλλειψη οποιασδήποτε πολιτικής και οργανωτικής προετοιμασίας για την αντιμετώπιση, με όρους κινήματος, του επερχόμενου πραξικοπήματος. Το οποίο, μάλιστα, το είχε «προαναγγείλει» ο Παπαδόπουλος με την προβοκάτσια σε στρατόπεδο του Έβρου τον Ιούλη του '65. Αυτή ήταν η αιτία που στο «κίνημα των 70 ημερών», γνωστό ως «Ιουλιανά 1965» και από τη δολοφονία του Σωτήρη Πέτρουλα, η κομμουνιστική Αριστερά δεν επέλεξε γραμμή κλιμάκωσης του πιο μαχητικού πολιτικού εργατικού και λαϊκού κινήματος μετά τον εμφύλιο, που θα μπορούσε να αποτρέψει και το πραξικόπημα των συνταγματαρχών. Η ευθύνη της Αριστεράς ήταν ιστορική.

Διαπάλη γραμμών

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου αποτέλεσε ιστορικό αποκορύφωμα μιας σκληρής, βασανιστικής και πολυεπίπεδης αγωνιστικής ωρίμανσης πεντέμισι πέτρινων χρόνων. Οι μαχόμενες δυνάμεις της Αριστεράς, χρειάστηκε να ξεπερνάνε απόψεις όπως να περιμένουμε την αντίδραση της «δημοκρατικής Ευρώπης» και μιας δημοκρατικής προεδρίας στις ΗΠΑ. Ότι έχει αλλάξει η εποχή και δεν μπορούμε να πάμε με κίνημα ανατροπής. Ότι η επανάσταση και ο κομμουνισμός δεν είναι του παρόντος, «ας κερδίσουμε σήμερα ό,τι μπορούμε».

Το μαζικό κίνημα αρχίζει να κινείται από το φθινόπωρο του 1972, για συνδικαλιστικές

ελευθερίες ενάντια στο νόμο πλαίσιο για τα ΑΕΙ. Από τις αρχές του 1973 έχουμε όχι μόνο αντίσταση, αλλά και τάση αντεπίθεσης, με μαζικές αντιχουντικές κινητοποιήσεις. Η πρώτη συντονισμένη παμφοιτητική κινητοποίηση στο Πολυτεχνείο στις 14/2/1973 αντιμετωπίστηκε με βάρβαρη εισβολή της αστυνομίας, με συλλήψεις, δίκες και καταδίκες οκτώ συναγωνιστών. Μια βδομάδα μετά, στις 21/2/73, γίνεται η κατάληψη της Νομικής και αρχές Μάρτη μια νέα, πάλι στη Νομική, που χτυπήθηκε σκληρά από την εισβολή της αστυνομίας με πρόσκληση της Συγκλήτου.

Στο μεταξύ, εντείνεται η διαπάλη μέσα στο κίνημα ανάμεσα σε δύο τακτικές. Από τη μια η γραμμή συμμαχίας με αστικές αντιχουντικές δυνάμεις με στόχο την αποκατάσταση του κοινοβουλευτισμού και από την άλλη η γραμμή –που διαμορφώνονταν κι αναπτυσσόταν– ανατροπής της δικτατορίας με κοινωνικό-πολιτικό μέτωπο σύγκρουσης με τη χούντα και το σύστημα που τη στήριζε.

Η «ανανεωτική» ευρωκομμουνιστική πρόταση του ΚΚΕ εσωτερικού πρόβαλε την «Εθνική Αντιδικτατορική Δημοκρατική Ενότητα» (ΕΑΔΕ) για την αντικατάσταση της χούντας με κόμματα της προδικτατορικής Βουλής, ακόμα και με αντιδικτατορικούς φιλοβασιλικούς παράγοντες. Με αυτή τη γραμμή συμπορεύτηκε μεταπολιτευτικά με την κυβέρνηση Καραμανλή για την αποκατάσταση της αστικής δημοκρατίας.

Η γραμμή του ΚΚΕ ήταν για ένα μεταπολιτευτικό καθεστώς προοδευτικού αστικοδημοκρατικού χαρακτήρα που το ονόμαζε «νέα δημοκρατία». Στις πρώτες μεταδικτατορικές εκλογές τον Νοέμβρη 1974, το ΚΚΕ με το ΚΚΕ εσωτ. προχώρησαν σε εκλογική συνεργασία, που τελικά ευνοούσε την προβολή και της ΕΑΔΕ και του συνθήματος, από παράγοντες της Αριστεράς «Καραμανλής η τανκς». Δεν είναι τυχαίο ότι, 15 χρόνια μετά, το ΚΚΕ και η ΕΑΡ δημιούργησαν τον ΣΥΝασπισμό στη βάση του δεξιόστροφου κοινού πορίσματός τους. Το 1981-85 η γραμμή του ΚΚΕ εξελίχτηκε στο περιβόητο μορατόριουμ με το ΠΑΣΟΚ στο κίνημα και στο αίτημα για πολιτική συμμαχία και συγκυβέρνηση, με σύνθημα «αλλαγή δεν γίνεται χωρίς το ΚΚΕ». Την ίδια περίοδο έχουμε και το αλήστου μνήμης σύνθημα «ΠΑΣΟΚ χωρίς αυταπάτες» συγκεκριμένων ομάδων της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς.

Οι πιο ριζοσπαστικές τάσεις που υπήρχαν σε όλα τα ρεύματα της Αριστεράς διαφοροποιούνταν από τις γραμμές αυτές. Οι τάσεις αυτές έδωσαν μάχες για να μην καθορίζονται τα γεγονότα στο κίνημα ούτε από κάποια κομματικά επιτελεία ούτε από κάποιες αυτόνομες ή ελευθεριακές αγωνιστικές ομάδες. Το πιο σημαντικό είναι ότι συνέβαλαν να αναπτυχθεί μέσα στο αντιδικτατορικό κίνημα της νεολαίας, και πιο

συγκεκριμένα μέσα στη Νομική και στο Πολυτεχνείο του ’73, η ενότητα δράσης των δυνάμεων της μαχόμενης Αριστεράς. Αυτό έγινε σε συνθήκες εξέγερσης, με ανατρεπτική γραμμή και όχι κοινοβουλευτική λογική. Με διαδικασία συνελεύσεων των φοιτητών, των μαθητών και των εργαζομένων.

Πηγή: ΠΡΙΝ